

נען ציינען האט אינגאנצן באק דאס רעכט פערזוירקט
פאן איינעם קאוואליער עטוואס : 1 פארדערן אונד
איזט פאן היימע אן אויך ניכט מעהר בעפעדיגט
אירגענד איינען קאוואליער צו בעלידיגען בודאפעסט.
אום פלעבער 1883 קאלאמאן פאן סאטמאר, יאָזקא פאן
פאנאני.

1 (א י י ע נ ט ד ע ק ט ע ר ר ו י ב -
מ א ר ד.) אויס שטומארט (אין בייטוק) ווירד פאם
21 מען בעפעלדעט : פאר פאסט צוויי אהרען פער-
שוואנד דער וואהלהאבענדע האנדעלסמאן ווערט.
היימער אויס ברעטמען, וועלכער זיינע געשעפטע
אין דער הייזענע געגענד הויך אנקופה פאן פיעה
אונד גרוידישטיקע בעשטייער, ער ערהיילט נעמליך
איינען בריווקא, און וועלכע אויסגעדרוקט וואר, דאס
דינע בוינע מיכאעל גאָן אין פאלטע: טאהאל, איינע
שטונדע פאן דער, זיין הייז אונד פערד פערקויפן
וואָלדע, אויס נאך אטעריקא אויסצו-וואנדערן, ער זאל
לע אלוף ציעמליך געלד מיטבריינגען, דא ווערטהיי-
מער אין דעם אַרמע זעהר בעקאנט וואר, זאָ היימע
ער נאך קארטענטאהאל, קעהרט אבער פאן דארט
ניכט מעהר צוריק, דער בוינע גאָטן ווארדע אין
אונטערזוכונג געצאָגען, אלליין 8 בוינען אויס דער
נאכבארישאפט געשוואָרען, דאס זיא דען ווערטהיי-
מער, נאכדער נאך אין אהרעם אַרמע געזעהען,
אונד זאָ מסטע דער בעשולדיגע פרייגעלאסטען
ווערדען, פאַרטיג וואָבע בראנטע דאס וואָהלין דעם
בוינעס גאָטן אב אונד דערזעלבע ווארדע ווענען
פערדאכטעט דער בראנדישטיפטיג אין אונטערזו-
כונגס האפט גענאָמען, ווייל שאָן פאר צעהן יאהרען
בוינענווירטהשאפט ווייל שאָן גלייכע ווייזע איינע
עשערט ווארדע, אונד דא פערדאכט פארהאנדען
וואר, דאס גאָטן פערשידענע גערעטהע אין זיינעם
קעללער פערשטעקט האבען, ווארדע דער בראנד-
פלאטן גרינדליך אונטערזוכט, אונטער דער קעל-
לערשיטע פאנד מאן איינען האָלדען רוים, אויס
דעמוזלבען קאם באלד איין הויט צום פאַרשיין, נע-
מט דיעזעס פאנד מאן אַר לייכע איינעס מאנעס
צום צערטייטערטעס שטעלע אונד רופטענבאנד
אין אונטערזעלכער נעהע דער לייכע בעפאנד
זיך אין גראָסעס פאס מיט אפפערטאָסט וועלכעס
יעדען מאן פאן גאָטן אונד זיינער פרייא נעברויכט
ווארדע, דא לייכע זעלבסט ווארדע זאָפארט אלס
דיא דעם ווערטהיימער ערקאנט, אויך אונד רינגע
פאנדען זיך נאך אן דער לייכע פאַר, דא פרייא דעם
מאָרדערס, וועלכע נעמשיעדען פאן דער זאכע וואוס,
מע, האט זיך אין דער ערשטען נאכט ערהענקט, עס

איזט נון ערווענען, דאס גאָטן דען ווערטהיימער צו
זיך בעשטעללט, איהן ערמאָדעט אונד זיין געלד
איינע ציעמליך גראָסע סוממע, זיך צוגעאיינעט האט,
דיא זאכע מאכט היער זעהר בעדייטענדעס אויפזע-
הען, אונד דיא צייגען, וועלכע פאלש געשוואָרען בע-
פירטו זיך אין האפט.

1 (ו ו י ע נ ט ד ע ק ט ע ר ר ו י ב -
ג ו ל ד ע ז.) איין אינטערעסאנטער פראָצעס ווירד
יעטצט אין משענאָוויץ (בוקאָווינא) פערהאנד-
עלט, דער זאכע פארהאלט איזט פאָלגענדער : אים
יאהרע 1879 זאָלמע דיא וואהל איינעם רייכט-
ראטהע-אונטערזענען אויס דען שמעטען סע-
רעטה-ראדניטצ, סוצוואו (בוקאָווינא) פאַרנעממען
ווערדען, אונד עס ווארדע הערר רויטמער פֿ אָפּענ-
הייט אויס ווען אלס קאנדידאט אויפגעשטעלט.
אויס דיעזעס גרוינע רייזע דער וואהל-אנימאטאר
(קאָרעטש) קולמוס אונד געמיינדראטה אין רא-
הויטן, ע גראבשייד, נאך ווען צו העררן פֿ אָפּענ-
הייט, אוס איהם זיינע דיענסטע אנצובעטען, נאך
זיינער ריקקערד בערענע הערר גראבשייד דען
פאַרשטאנד דער איראדעליטישען קולמוסעמינדע
אין ראדניט, קאָהנ-הארטה, אונד דאס געמיינדע-
ראטהע עטען, גאָרשלינער אונד גאָרשטיין אין
זיינע וואהונג, אוס איהנען מיטצוהיילען, דאס ער
פאן רויטמער פֿ אָפּענהייט 10,000 גולדען צו וואהל-
צוועקען ערהאלטען האבע אונד דאס אָפּענהייט
היעפאן 5000 גולדען צום בוינע איינעס מעפעלס אין
ראדניט ווימע, ווען דיא גענאנטען פיר זיינע
וואהל אַרטייטען; דיא איבריגען 5000 גולדען זיינען
צו בעשטיימונג געשענען, צו וואהל-צווע-
קען, בעווייטהענען איין ווי בעשטימט, דיא הער-
רען אבער פערלאנגען אויך פיר דיא אייגענע
מיהעוואלמונג איינע ענטפאָהונג אונד אללע פֿינף
קאָרעטשע קאסטען איבעראיין, דיא 5000 גולדען
דעם סעמפעלבו ניכט צוצוהיילען, זאָנדערן אינ-
טער זיך צו פערטהיילען, דיא וואהל-אנטען ריט-
מער פאן אָפּענהייט, גראבשייד, עטען, קאָהנ-
הארטמ גאָרשטיין אונד גאָרשלינער, שמענען
נון פאַר דעם שווארנעריכטע אין משענאָוויץ,
אונטערזענע דעם בעטרונעס אונד דער פערזוירקט-
אונט, אויס דעם פעהאָרע דער אונטערזענען איזט
צו ענטפעהמען, דאס נור אויס פאללע, ווען אָפּענ-
הייט געוועהלט ווירד, דיעזער דען בעטראן שפענ-
דיא אונד אים פאללע זיינער וואהלינער ערהאלטען איהם
דיא 5000 גולדען צוריקצושטאמען זיינען, הערר
פאן אָפּענהייט ווארדע בעקאנטליך געוועהלט.

נאכדעם לעטצטערער קראנקהייטסאחאבער ניכט
פערזאָלליך צו פעהאנדלונג אין משענאָוויץ
ערשיינען קאנן, ווארדען דעסען אויסזאגען וועל-
כע ער ביים לאנדעסערניכטע אין ווען געמאכט
האט, פערלעזען, ריטמער פאן אָפּענהייט זאנטע
ביים געריכטע אויס, דאס ער אויס אנלאס דער בע-
פאַרשעעהנדען רייכטראטהעוואהל 5000 גולדען
דער איראדעליטישען קולמוסעמינדע אין ראדניט
מיט דער סעמפעלבו בעשטימט צום טעם-
פעלבו געווימעט, אונד דאס ער איין פאן דעם קול-
מוס-פאַרשטאנדע אונד מעהרערען געמיינדע-מיט-
גליעדערן געפערטימטעס אונד מיט דעם אמסטוע-
געל פערזעהענעס דאנקשרייבען ערהאלטען האבע,
ערסט בייא זיינער איינפערנעהמונג אין ווען האבע
ער קענטניס דאפאן ערהאלטען, דאס דיא שפענ-
דע צום סעמפעלבו איינער אנדערען בעשטימט
צוגעפירט ווארדע, דעם גענענאבער בעהריפטעס
דער אונטערזענע גראבשייד, דאס עס העררן פאן
אָפּענהייט קיינעסוועגס אוס דען סעמפעלבו, זאָנדערן
נור אוס זיינע וואהל צו מהן וואר, ער מסטע אלס
„מאָרלישער לייטער דער וואהל-אנימאטארן“ דיא
5000 גולדען דעם רייכטיגען צוועקע צוהיילען, אָפּענ-
הייט האבע קיינע, „ש פ ע ד ע“, זאָנדערן איין
„ג ע ש ע פֿ“ מאכען וואָלדען מיט דיעזער
„שפענדע“ זיא דיא בעדינגונג פערקניפפט געווע-
זען, דאס זיא אים פאלל איינער וואהלינער ערהאלטען
צוריקצושטאמען ווערדען מסטע, הערר פֿ אָפּענ-
הייט וויסע גאנץ גוט, דאס זיך דיא זאכע זאָ פער-
האלט, אונד ניכט ערסט זיינע זיינער אָפּענעה-
מונג, וואס דען 5000 גולדען געשעהן איזט,
דיא אנדערען אונטערזענע פערטהיילען זיך גע-
נען דיא אונטערזענע ווענען בעטרוט אונד פערטוי-
טריאונג דאמיט, דאס זיא דעפאָרען, פאן גראב-
שייד דאס געלד צו אירער פערפֿונג אונד קיי-
נעסוועגס צו איינעם סעמפעלבו ערהאלטען צו הא-
בען, גראבשייד האבע דען גראָסערען אנהייל בע-
האלטען, פאן איינער סעמפעלשטערדע זיא ניט גע-
שפאַכען ווארדען, דיא אלס צייגען איינע פֿאָר-
מענען אלפֿעד בעק, טענען אונד קליין זאנען
אויס, דאס עס אללעמיין בעקאנט וואר אונד פאן
אָפּענהייט אונד דעם אונטערזענען קאָהנ-הארטה
זעלבסט ערצעהלט ווארדע, דער קאנדידאט אָפּענ-
הייט האבע 5000 גולדען צום סעמפעלבו געשפענ-
דעם, דיעזער אויסשטאנד האבע אייך זיא צור אַנימא-
ציאן פֿאָר אַלמאס, דיא אונטערזענען לייגען דיעס,
דיא פעהאנדלונג ווארדע ביז מאָנאט פֿערשאַבען.

פלאַסט, האט דיעזעס פיר דיא העררשענע רעליגיאן דעם
ראַמישען שטאטעס ערקלערט, וויסעס אויס דיא קאטהא-
לישע רעליגיאן דיא העררשענע אויס ראַמישען שטאטעס.
אבער קיים צו דיעזער בעדייטונג געלאנגט, וועלכער אנבליק
בישעס זיך אונס דא? הונדערט פערשידענע להרשיינו-
נען טענען אויך, הונדערט טענען אונד פארשיינען מאכען
זיך געלשענע, קיים אויס דיא איינע ניעדענעשלאנגען, זאָ דרען-
נען זיך צעהן דאס הערשאַ פֿיין פאטער האט דיא פֿאָר-
טישען מיט געוואלט אויסבערשטעס, פֿעלע שטאכען
דען טאָ דריכט שווערט, מעהר נאך וואנדערטען אין דיא
פֿערבאנונג, אבער זינד זיא דארום פֿערשוואנדען? יעטצט
אויס דיא כייסענעווייט אין דיא ביינען גראָסען לאנגע דער
איראנער אונד קאטהאליקען געשפאלטען, אונד שאָן טיכען
אוללער אַרטיען נייע קעטעריינן אויך, דיא זיך פֿעלאנאנער,
אויסאיריער אונד ווער היים ווא? טענען, עס ווערד מיר
דיעס שאָן נאָן רעכט, דען אללעדיינס ערהענען זיך דיא
קאטהאלישען בישאָפּע צו אונטערהענער אנטאסטונ אונד
אין גענענעווייכט ווערע נוס, איך אבער דארף יעטצט
נאך קיינער פארשייא מיר אנשליסען, איך מוס דיא כייס-
ענעווייט צוואסמענהאלטען, ביז דאס הייערעסווס נאנץ אָהנ-
מעכטיג געוואָרדען, דאָהער גערולדע דוא דיר, מינע גע-
מאהלין איך פֿערנעסע ניכט, אבער אין דאָרש, נעהע
אין דיין שטעט, בערווינגען זיך אויס ליכע צו מיר, איך
ווערדע דינע ליכע בעפֿאָהנען, דיא איינענע שטראפּע זיא,
דאס דוא דיעזער מינענע ניכט אכטעסט, בענענעסט דוא
איהנען, דיעסט דוא זיא ניכט; דינען וואָהלהאפטען אונד
נונטבעצייגונגען ווערדען זיך שאָן הענדע נענוט אָפּגען,
אויס דיא צייט געקאממען, זאָללען ליכע-יאוס אונד לעאָנ-
מיאוס זאמסט איהרעס אנהאנגע דיא שטראפּע איהרעס פֿער-
נעהעס שאָן פֿיילען.”

אונד קוסטע זיא, עינריפּף איהרע האנד אונד פֿיהרע זיא
צו דער טהורע איהרעס ציטערס, זיא זאח איין, דאס זיא
זיך בעהעררשען מסטע, אונד פֿערשוואנען שווינענער היטער
דען טהורען איהרע ציטער, דאן קעהרטע קאָנסטאנטי-
אויס צו ווינעס פֿערטרויען צוריק, אונד דערעס דיעזען אן:
„מיין ליכער איינעיאוס! לאס זיך ניכט בעקומען, דיא
דיא קאנדידען אונטערזענען אויס, און בעשיצט צו פֿעל איינ-
זיכט, אוס ניכט באלד צו ערקענען, וועלכען טרייען דיעזער
וויר אין דיר האבען, דאס דוא אוס אונטערס טושענס וויל-
לען זעלבסט איהרען אונטויללען ניכט שיינעס, יעטצט אבער
צו עטוואס אנדערעס; דוא וואָלסטעס מיר נאך איינען פֿאָר-
טראג האלטען.”

דער אָבערזענענער פֿערטייגט זיך אבערמאלס אונד
האָב אן: „דוא ווייסט, קאנדידענער הערר, דאס דער אויס-
שטאנד דען אירע ניעדענעשלאנגען וואָרדען; אבער וויר
האבען דיעזען זינע מיט איינער פֿאללי פֿערוויסעטען פֿאָ-
ווינץ, מיט דרייסיג צערשאָטען שמעטען אונד דעם פֿער-
לויסטע אללער איינקוסטע אויס איהר ערקויפט, אורזענוס,
דאס ווערקעיי דעם גאללוס, דעם וויצעקאזיערס, דער זיין
פֿערהאנגען נאך דינעס פֿורפֿיר, מיט דעם טהורע געביטס,
האט צוואר דיא עספּאָרע פֿעריכעטעט, אבער ער וואר עס
אויך, דער דאס וווינע פֿאלק הויך זיינע הערשע אונד גרו-
זאמקייט צום אויסשטאנדע נעוואונגען, אונד אלס דיא אור-
זאכע דיעזעס אינהייל אויס עהרנייגען אוביכטען שטראפּ-
כאז אויס, ער וואָללטע זיך דיר אונטענבערליך מאכען,
אונד צעשטעלעט דארום דיא עספּאָרע אן, אוס הויך איה-
רע בעווענונג זיך פֿערידענעס אונד רוהע צו געווינען, דער-
זעלבע שיקטע נון דען פֿיהרער דעם אויסשטאנדעס אין קעס-
טען הייערער, איינע געוויסען הונג, האָך אונטענען אונ-
טער דען זאָק, אונד פֿאנעס בייא דינער קאנדידענען מיטעס-
טעס זיך, דאס דוא ניכט איבער דיעזען זינע, וויא צונויך אי-
בער דיא רוהמייכע שלאכט בייא שטראכטונ איבער דיא

דייטשען איינען פֿיראומפֿעצונ האלטען וואָללשעס, וואָביא
הונג אונד איינע געקאסטען, זאָ וויא דיא געאנענען
דייטשען פֿירסטען, דיא דער וויצעקאזיער ווילאנט דיר צו-
געזאנדט, פֿאָר דינעס פֿיראומפֿעצונען איינערצעהנען קאָנ-
נען, און הענטעס, הערר, זיינע נענוט ערפֿאכען, אלס דאס
דיא דער איינע געווענע הערשאַ פֿיין פֿאָר דינען פֿיראומפֿע-
וואנגען איינערלויען צו לאסטען, דיר ניכט צוקעסע, זיא, דאס
מאן זיא אונטענעמען פֿאָן דיר פֿערהאנגען מיטעס, דיין דיעזער,
מיין קאנדידענער הערר, ערהארטעס דינע בעפֿעהלע.”

דער קאזיער טראט איינען שריטע צוריק, אונד איי-
נע צאָנעספֿאָהנע ברייטעס זיך איבער זיין זייכט, וואס
מאסט זיך דיעזער טענען אן? (שמיעט ער מיט הייערער
שטימע אויס) האבע איך זיינען דאס פֿערהאנגען? וויל
ער מיר פֿאַרשיפטען מאכען? איך ווילל קיינען פֿיראומפֿע-
צונ; איך ווילל מיר ניכט פֿאָס פֿאָבעל בענאפֿען לאסטען;
איך ביז קיין שווישליכע, איך האבע זיינע נענוט ערפֿאכען,
אונד ווערדע אללע מינע פֿייערע ערשרעטען, ווילאנט זאָלל
ניכט זאנען, דאס ער מיר איינען פֿיראומפֿע בערייפֿעס האט,
איך דעמעט עס דיר איבעל, איינעיאוס, דאס דוא מיר פֿאָן
זאָ עקלען גענוט מיר שפֿריכט, איך האבע דעם שאָן געזאנט
אורזענוס גענוט אויס עקסיל (פֿערהאנגען) נאך איללירי-
קוס, אונד דוא שפֿריכטס איהן אויס דער ליסטע אללער
בעמאטען אונד ווירדען אויס, ער איזט שולד, דאס דער פֿער-
וועקיערע זאָ אונטענליק איינענפֿאללען, ער האט דען פֿער-
ווען אמרד פֿערקויפט, איך ווילל איהן ניכט מעהר נענען
האַרען, איהם צום פֿראָפּע זאָלל דיעזער הונג ליכען בליי-
בען; עס ווירד דיעס דיר זינען וואָהלענעם מאכען, אונד
דאס אויס מיר ליכע, אונד זאָ זאל עס אויך מיט דען דייטשען
פֿירסטען געהאלטען ווערדען, אינעם גענענעס מיט איהנען,
איינעיאוס; דא מאָנען זיא איהרע פֿערברעכען פֿעריכטען,
אבער ליכען זאָללען זיא בלייבען; אונד קיינען פֿיראומפֿע-
צונ, איינעיאוס, האָיסט דוא? (פֿאַרזעצונג פֿאלנט.)

פאכט אנצוטייעמען, זאמטע דיעזער: איך מאן ניכט דאס מין גוט פאן איינער האנד אין דיא אנדערע איבערגעהע. דיא האלמען מיינע פלעדער גוט אין ארדנונג, אונד איך בין מיט אידער צאהלונג צו- פרייערען; איך פערלאנגע ניכט מערה, אס ערעלע- מען צייגעט ויך אבער גראף דענענפלד איינעם גע- שרידעהנלדער גענענאבער, דער איהם זיין געטריי- דע מיט 1000 גולדען בענאנאכט האט מען, אונד וויל דער פרייז דער פריימע עזער געפאללען וואו, ליע- בער דיא אננאבע 6 ע ר 6 א ל ל ען ליעס, אים ניכט נאך מערה צו פערלירערען. דער גראסטיהנע קאוואליר אבער זאמטע צו איהם: גלויבען זיא דען, דאס איך איהרע 1000 גולדען בעהאלטען ווערע?

איך וויל דאס דיא ליימע אן מיר פערדיענען, אבער ניכט פערלירערען זאללען האלען זיא ויך איהרע אונ- נאבע צוריק, אונד איך וויל אונד אים דער ווארט לאססען, דאס זיא אונד געטרייער ניכט צו איבער- נעהמען ברויכען, דען איך קאנן עהער פערלירערען, אלס זיא.

* צו ע ל ל א ט א ה ע ר מ אן
— אונד דע ר ד א ק ט ע ר ב א ק.)
וויר האבען אין פאריזער נומער דיא ערקלערונג דעם רעדאקטערס באק געבראכט וואו דער ערקלעב פערלאנגט, אטאף הערמאן מאנע איהם ערסט בע- ווייזע בריינגען, דאס דיא יידישע רעזיניאן זאכען ענפהאלט וועלכע געגען דען אונארישען שטאט פערשאפטען. זאראן וויר ער ויך מיט איהם שיע- סען, אין פאלגע דעססען האט אטאף הערמאן אים אבערבלאטטע דעם, (פעסטער ללאך" פאם 22 מען פאלגענדע ערקלערונג, אבעגעבען, אולעסליך דער רעדע, וועלכע איך אין דער יודענדעכאטע געהאל- מען האבע, ווירד אים, אונארישען איזראעלימי נר- 5, זייטע 3 אונד בעדינגט דער אויסרוק געברויכט, דיא רעדע זיא איינע, אונפערשיטעטהייט; און נר- 6 ווירד דיא פארדערונג דעם בעווייזעס אן דען, לייג- נער" אונד, פערליימדער" עקניפפסט, איך ערקלע- רע דעמיט, דאס איך דיא בערעכטונג דער שטרע- מען קריטיק, זאפען זיא אין אנטשענדיגעם מענע געהאלטען איז שטעטס אנטקעגענע, יעדער אונ- שטענדיג פארנעבראכטען פארדערונג שטעטס נאכ- קאמטע; — נאכדעם יעדאך הער אינגאן באק זאוואל אין דער קריטיק, אלס איך אין דער פאר- דערונג אויסהרוקע געברויכט האט, פיר וועלכע יעדער אנטשענדיגע מאנן גענוממהאונג צו געבען פערשליב- טעט אונס, צור גענוממהאונג איז פערפארדערט, זיך אויף דיא פערעספרייהייט בערזאט, ערקלערען איך היע-

מיט, דאס איך הערן באק ניכט אלס איינע זאלכען מאנן בעראכטע, מיט דעם איין אנטשענדיגער, מאנן אין פערקעהר טרעמען קאנמע, בודאפעסט, אס 12 פעבער 1888 אטאף הערמאן אבערדענעטער; יא- זעה פאן פאנאני, קאלאמאן פאן מאקאר, אלס ציי- גען. — זיין האט וועדער באק אין דען צייטונגען פאל- גענדע ערקלערונג פערפאלגענעמליכט: דער רייכט- מאנסאבערדענעטע הערר אטאף הערמאן האט אין דען היעזיגען טאגעסבלעטטער איינע ערקלערונג אבעגעבען, אויף וועלכע איך דאס פאלגענדע צו ערוודערן האבע, דיא יודעהנעטע שטעללע אים, אונארישען איזראעלימי" נר 5 זייטע 3 לויטעס ווארט- לוך: "זיא דאך עס אונס דען איך ניכט וואונדערן, זענן זיינע נאנצע רעדע זאן שפינגעוועבעדיג אונד זא קריק אונד קויער דורך אונד אבעראינדער- לייט, דאס מאן ניכט ווייס, וואו איינעסליך דער בלאדזיגן בעגינגט אונד דיא אוניווערסעהייט אדער דיא אונפערשיטעטהייט אויפהארט." אונד דיא פאר- דערונג דעם בעווייזעס אין נר 6 לויטעס (נאכדעם איך פארדער ערוועהנט, הערר הערמאן דאהאטע, בעווייזע אנצופיהרען, דאס דיא יודען אין דען שטאט גלויבענאמאקעל האבען, דיא ניכט אין דען ראה מען דער רעזינירעטען רעליגיאנע הויניפאסטען פאלגענדערמאסען: וויר פארדערן העררן הערמאן ביא זינער עדרע אויף, אונס שאן עטצט דיעזע דאמען (געברייכע) צו נעננען, ווירדיגעפאלט ער- קלערען וויר אויף פיר איינען ליגנער אונד איינען ארען בעווילליגען פערליימדער" דאס איז אל- לעס! . . . דעמאך ערקלערען איך, וויר מיר זיין יעדערמאן מיט אויסנאדמע דעם העררן הערמאן ביישטמען ווירד, דאס דיא ערקלערונג דעם העררן אבערדענעטען ניכט נאניך דער וואהרהייט ענט- שפייכט, דא וועדער דער אויסרוק, אונפערשיטע- הייט, אונבעדינגט געברויכט ווארדע, נאך אבער דיא פארדערונג דעם בעווייזעס אן דען, לייגנער" אונד, פערליימדער" עקניפפסט אונד טראסערען האלטע דער אללעס אן דען בעצאגענען נומערען 5 אונד 6 געזאמטע פאלגיהאלטליך אלס צו קאפט בעשטעהענד אויפערעכט אונד וויל נר נאך איבער דיא פערזייערעטע גענוממהאונג מינע אנזיכט אים- שפיעכען, אלס עמפריירעטעס ראבבינער שטעהען, אדער שטינדען מיר בלאס גייסטיגע וואפען צו גע- באצע, ניכטערעסאויבענער העטטע זאך ענט- פארדערונגען דער ריטערליכקייט און פאמא- טען שפראכען אונד איך צום היעלל מיך אלס מאנן גע- שטעללט, ווען הערר הערמאן דען בעווייז עבראכט

אונד מיך - נאכדעם ער זיך ריינגעוואשען - גע- פארדערט העטטע, זא אבער שוודעט דער הערר אבערדענעטע נאך אימער דיא עברדינגונג דעם פאן איהם אנטערדאטען אונד פאן מיר ענעריש געפארדערטען בעווייזעס; ער האט זיך אפגענבאר זא עזער, פערשיפניגט, דאס ער זיין און זיינען אי- גענען נעמען פעסטוויצעט, וואללטע הערר הערמאן יעדאך דען פארדערטען בעווייז ערבריקען, שטע- הע זיך איהם צו יעדער צייט גענע צור פערפלינגונג אונד ווערדע מיך דאן זיכערליך ניכט מערה אויף דיא פערעספרייהייט בערזאט! . . . בודאפעסט 28 פעבער 1888. — אינגאן באק, רעדאקטער, — אלס, לעטצטעס ווארט" אין דיעזער אנגעלענענהייט האבען בייזערלייא צייגען אים, "פ. ללאך" אונטאט פאלגענדעס פערפאלגענעמליכט: אינגאן באק שטעללט זיינע צו זאכע זא דא, אלס אב ער דיא גע- נוממהאונג בעדינגטווייזע צוגעזאגט העטטע, דעם איז ניכט זא, דער זאכערהאלט איז פאלגענדער: אינגאן באק האט אס 22 מען פעבער דען העררן שיקאשי אונד דען העררן האנזער- לייטנאנט אר- מין קעלעטש, אלס צייגען נאכאנאנט, דאהער דיא דועלל אקצעפטורט, אינגאן באק האט אהנע פאר- וויסען אונד איינוויללינגע זינער צייגען איינע ער- קלערונג פערפאלגענעמליכט, וועלכע דייטונגען ענט- האלט, היעריק פעראינבארטען דיא בייזערדייטען צייגען פאלגענדעס פראטאקאל: אויפגעאסטען אין דער עדרע אנגעלענענהייט דעם העררן אב- געארדענעטען אטאף הערמאן קאנטרא אינגאן באק דורך דיא געפערטמען יאזע פאן פאנאני אונד קא- לאמאן פאן מאקאר, אלס צייגען דעם אטאף הער- מאן; פילוס שיקאשי אונד דר ארמין קעלעטש אלס צייגען דעם העררן אינגאן באק, נאכדעם הערר איי- נאך באק דער ריטערליכען גענוממהאונג דאדורך פארדערטען האט, דאס ער, אהנע וויסען אונד איינוויללינגע זינער צייגען, אס 22 מען פעבער אין דען הייפטשטעטישען בלעטטערן איינע ערקלערונג אבנאכ, ווארדע בעשלאסען, וויר פאלגט: וויר ערקלערען דאס פארנענען דעם העררן אינגאן באק אלס אינקארעקט, דען רענעלן דער ריטערליכקייט צו ווידערלופענד אונד ערקלערען אונזערעדייטס דיא זאכע פיר בענעדעט, בודאפעסט אים פעבער 1888. — ארמין קעלעטש, קאנגלי אונארישער הא- ווער לייטנאנט, פירוס שיקאשי, אלס צייגען דעם העררן אינגאן באק - יאזע פאן פאנאני, קאלא- מאן פאן מאקאר, אלס צייגען דעם העררן אטאף הערמאן. — נאך דיעזער ערקלערונג זינער איינע-

פאלליעטאן
דער העלר פאן סעפור.

(81-טע פארזעטצונג)
אבער דאס איז נאך ניכט אללעס, (זאמטע דיא קאזיערן צו איהרעם געמאל) איך האטטע ערפאהרען, דאס לעאנטיאוס, דער בישאף פאן טריפאליס היער פערוויללע, אונד דיא איך לענגסט געזאנגען וואו, דאָרש איינע פאסטע שפיטטונג צו מאכען, ליעס איך אויך נעסטען איילאדען, פאר מיר צו ערשינען, וויר לויטעטע אבער זיינע אנט- וואָרס? ער ליעס מיר אונזען: דיא איך פיר דיא אייאנישען בישאָפּע זא פילע עהרעריכעטונג העטטע, זא מיסע ער בעווייזעליך, אב איך איהם, דעם קאפאלישען בישאָפּע, גע- נינעדע ערפארעכט בעצייגען ווערדע, ער מיסע דאהער, ווען ער דער איינלאדונג פאלגען וואללטע, דיא בעדינגונג שטעלרען, דאס איך, זאבאלד ער איינגעטרעטען, פאן מיר- נעס שראָנע העראבשיינע, איהם ביז אן דיא שרידע ענט- גענעכאטע, זיינע זענען אין איינער דעמיטהיגען שטעל- לונג אנטהעטע, אונד זא לאנגע שטעהן בלייבע, ביז ער זיינע פאלאשן איינגעכאטען, אונד מיר ערליבע, מיך גע- רעצוועטצען, איך ברויכע עס פיר ניכט אויסצוריקען, מין געמאל, מיט וועלכעם מיסטהעהע מיך דיעזעס אונזעהרע- ערבייטיגע אונד האכטיהנע פערלאנגען ערפיללטע, וויר? זינר וויר שאן זא ווייס נעקאמטען, דאס דיעזע פריעטער איהרען שוהל האך איבער דען קאזיערליכען שראָנע שטעל- לען? דיא עס דען קאזיער אונד קאזיערן אלס איהרע אונ- שערעכענען בעהאנדלען? דיא האנד דיינעס גראָפען פא- טערס האט זיא אים דעם שריבע ערהאָבען, זינר זיא שאן זא מעכטיג געווארדען, דאס דיא אונס ערניערדיגע קאנגען? וואנען דיא דיעס הייסע שאן, נעכען וויר איהנען היערן נאך, ווייזען וויר דיעזע איבערטרעטע איינער איינעבלעדעטען

פריעטערשאפט ניכט יעצטע ענטשליך צוריק, וויר ווירד עס אונס שפעטער ערעהנען? ווערדען זיא ניכט אים דיע- זען פארנינגען נור אימער נייע אנטשייבע ערהעבען? בע- פאלגען זיא דאס נעכאט: געכעט דעם קאזיער, וואס דעם קאזיערס אויף, ווען מאן דעם קאזיער דיא שולדיגע עהר- פריכט פערזייענדיג? איז דאס פארשיטט? זיינע דער אָבריקניק אונטערשאהן, וויל זיא פאן נאָס פערדענען איז? יא, פערניב מיר, קאנסאנאטיאוס, מינע שטימט ערשיקט דער אינגרויס, אונד מין אוינע פיללש זיך מיט שריינען — אונד דאך ווייסט דא אס נעסטען, וואס היער צו שוהן, אונד איך פניע נר הינצו: איך קלאנע דיעזע כו- שאַפּע פאר דיינעם שראָנע אן, ענטשיידע דוא אלס ריכ- טער איבער זיא שראַפּע, דיא דיא טרעפצען זאלל".
עלויזאבעטה האטטע מיר דעם פריעטערשאפט גע- שפראַכען; יעצטע זענעטע זיא דאס הויפט, קריציגע דיא ארסט איבער דיא כרוסט, אונד שיען רוחו דען אויסשפריך דעם קאזיערס צו ערווארטען, אהנע יעדאך פעהינדערן צו קאנגען, דאס עס וויר אין ציטטערן דורך איהרע גליעדער פוהר אונד איהר בווען זיך האב אונד זענעטע, דער קאזיער האטטע נאך זינער געוואהנהייט, יע לענגער זיינע געמאלהן שפראך, זיך געוויכט דעספאט מערה אונזונאונט אונד זיינע בליק וויטוערעס אויף דיא וואנד דעם זאאלעס עריכטעטע, נאך לענגערעם שוויגען שפראך ער צום אָבערעקעמטערע: "אייזעכיאוס, וואס איז דיינע מינונג?"
דער אָבערקעמטערע טראט מיט שיעפער פערביינגונג געהער, אונד שפראך דאן אין אונטערווייניגעם טאָנע: "קאזיערליכער הערר, איך קאנן נור דיינע אונד מינער עהר- בארען געביעטערן מינונג אויסשפערעכען: ביידע פארנענע זינד איינפפעטע-אבערעכען, אונד מיססען אלס זאלכע בע- שראַפּע ווערדען, אבער איך האב אים דיינעם נאָטלי- כען מנדע איין וואָרס געהאָר, אבער אונד זיינעם געמאלס- מינעם גייסע געשוואונדען; דוא זאמטעס: "איך פער-

נעסטע ניכט, אבער איך ווארש" דיא צייטאומשטענדע זינד שווערער, מין קאזיערליכער הערר האט זיינע האנד אפ- פגען געגען דען פריעטערן גלויבען דעם נאטענדיינעספעס ערהאָבען; דוא האטט אים דער פיללע דיינע ווייזעס דאס דערקעט ערלאסטען; יעדעס אפגעשליכע היידישע אפער זאלל מיט דעם שאַפּע דעם פריעטערס אונד מיר דער איי- צעיהונג דער ניער אללער אנווענדענע בעשפראַפּע ווע- דען, דיא היידישע וועלט ליענע זא דיינען פיסען, דען זיא פיהלש זיך צו שוואך, דען כריסטליכען קריגענען גענווא- בער, אבער הישען וויר אונס, דיעזע זעלבסט צו איינער אפגענבארטען שפאלטונג צו בריינגען: דא זיין ווירדען זיך דעם גענערישען טהייל אללע היידען מיט איהרעם היי- ליכען גראָלל אנשליסען, אונד דאס ריך אין אונאיבער- זעהבארע געפאהרען שטיינען, ווארטען וויר איינע צייט לאנג, ביז דיעזע קאטאלישע בישאָפּע און איהרע איי- פלוס אויף דאס פאלק אבענשווענטע וואָרדען, ביז דיא ער- האבענען לעהרען דעם, "אריאס" זיך איבער דאס געזאמטע פאלק פערבייטיעט האבען — דאן ווירד עס צייט זיין, דיא צור רעכטישאפט צו ציעהען, אונד דיעזענען צו ערשריע- פען, דיא עס וואנטען, דער ווירדע דער ערהאבענען קאזיע- רן נאחה עס וואנטען, דיעס איז עס, וואס אים דעם וואָר- טע מינעם נאָטליכען געביעטערס פאלגט".
מאן זאח עס דער קאזיערן אן, דאס דיא זיך נור וויר- זיג פאן דיעזען וואָרעס בעפרייענע פיהלשע, אונד שאן שוועכטע איינע אנטוואָרס אויף איהרען ליפסען, אלס קאָנ- סטאנטיאוס זיך צו איהר וואנדטע אונד שפראך: "אייזעב- אוס האט רעכט, שרייער געמאלהן, ווען ער דיא אנווע- דונג טיינעם אייגענען וואהלשפריכעס אויף דיעזען פאלל ארנאטה, מין פאטער, דער גראָסע קאנסטאנטיין, דיא ער אינארה, דאס דיא היידענטום נור נאך איין פערקאמטע- נעס געשליכט פיר זיך האבט אונד דיא בענייטערונג וויר- דינעט, וועלכע דאס כריסטנטום זיינען בעקענען אין-